

NÄSTANFJÄLLEN

Det finns ställen som vissa tycker vi ska hålla tyst om. Snösäkra platser med fina spår och känslan av fjällnatur, bara tre timmar från Stockholm. Men nu kan vi inte låta bli.

TEXT: KARIN WALLÉN FOTO: HENRIK WITT

Det skrockades och skrattades en del när Moderaternas partiledare Anna Kinberg-Batra sa något om att det var kul att skid-VM i Falun satte de svenska fjällen på kartan. Så fruktansvärt roligt hade folk åt det uttalandet att det började spekuleras i om hon börjat harva i makens gebit, komikerbranschen. Men hon kanske var något på spåren ändå?

Den lanken får följa med mig när vi lämnar Falun och kör en halvtimme norrut, till Sörskog, och tar längdskidorna över myrarna, upp för backarna, för att efter någon halvmil nå Koltjärnstugan. Där får utsikten oss att stanna till en stund och jag tänker att man med lite god vilja nog skulle kunna likna det man ser härifrån vid fjäll. I alla fall nästan.

En klar dag ser man över lagren av böljande kullar ända bort till hopptornen i Falun. Men där VM-spåren i Falun ibland drabbas av problem med slask och varmväder, kan Sörskog ståta med pålitliga spår i en miljö som bitvis liknar lågfjällsterräng. Det finns många skäl att älska Sörskog, och det handlar framförallt om snösäkerheten.

När det faller snöblandat regn över Lugnet i Falun faller krispiga snökristaller i den lilla avkroken Sörskog, 400 meter över havet. När det är svinkallt på Lugnet är det mildare här. Luften är torr, snön pålitlig. Att slänga sig med en slogan som "snösäkra Sörskog" förpliktigar, men det är befogat. Att Sörskogs spår dessutom går genom skön natur gör förstås inte saken sämre. Därför växer fanskaran.

SPÅREN DÄR ALLT ÄR ROLIGT

En efter en trillar medlemmarna i Sundbybergs BK in vid vindskyddet med utsikten. De tar en snabb paus och några klunkar vätska innan de peppar igång varandra och stakar vidare. En gång varje vinter tar de skidorna med sig och kör de tre timmarna från Stockholm, checkar in i en stuga i det närbelägna Bjursås, och ägnar länghelgen åt att nöta favoritspåren i Sörskog. Perfekta träningspass inför Vasaloppet, eller bara ren njutning.

– Det här är ju ett fantastiskt ställe. Fin natur och bra spår, konstaterar Hans Karlsson, för att i nästa stund be mig att "för guds skull" inte skriva en rad om det. Det här är ju hans hemliga ställe.

Näväl, så bevarad är väl inte hemligheten om Sörskog längre. 2012 vann spårgruppen pris för bästa skidspår av sajten skidspår.se. Med beröm →

både till naturskönheten och de välpreparerade spåren.

”Spårpatrullen gör Sörskog till en skidupplevelse av det allra bästa slaget”, heter det i omdömet, och ryktet om god snötilgång och fina spår har börjat sprida sig. Ända till Drottningholm tydligen, då även kungen setts kajka runt i den kuperade terrängen.

Många kommer hit från Mälardalen. Björn Lock vet – han brukar fråga. Han är en av eldsjälarna i Bjursås OK och IK som sköter spåren, och just idag är första dagen på säsongen som han har ledigt från uppgiften. Äntligen har han möjlighet att testa spåren själv. Han lutar sig på stavarna där han står på Kringelmyran, och nickar med huvudet uppåt berget.

– Det var någon backe förut som inte var så rolig. Men nu har vi ändrat lite. Nu är allt roligt!

I trettio år har han sysslat med det här. Han kan varenda höjd, varenda kurva, varenda buske.

Han kan ligga hemma på soffan och gå igenom de olika spåren i huvudet. Se dem för sitt inre och tänka på var han borde dra dem annorlunda för att förbättra dem. När han inte är på plats har han Sörskog med sig i huvudet. Det är en arbetsskada, men en ganska trevlig sådan.

– Det här är gammeldags skidåkning med kurvor och svängar. Tjusningen är ju att komma ut i naturen och åka, säger han, och tillägger:

” Det var någon backe förut som inte var så rolig. Men nu har vi ändrat lite. Nu är allt roligt!

– Ungdomen måste ju ha någonstans att åka.

Numera finns det mesta man kan önska sig i Sörskog. Omklädningsrum med dusch. Riktiga toaletter. Vallbod. Värmestuga med vedspis och element. En liten vinter- och höstcamp som knappt syns bakom parkeringen, där bilarna nu blivit mångdubbelt fler mitt på dagen jämfört med i morse.

Bengt Lock brukar bo där ibland, unna sig en ”semester” någon mil hemifrån, med skidåkning och bastu. För även om det är många som åker snabbt i spåren finns här även utrymme för söndagsåkning och mys.

Vid pulkaspåret sitter ett gäng och grillar korv i solskenet. Lilla Viktor Wernersson är uppe på taket av sloboden och skottar snö. Gör lite nytta. Signe i röd overall dricker saft och tultar omkring i snön. Snart ska hon sättas i pulka och dras av pappa Jens Montelius

Risberg. Både han och Ulf Wernersson brukar åka hit så ofta de kan. En perfekt söndagsutflykt från hemmet i Falun.

– Ibland åker jag till Gyllbergen också. Där är det lite fjällkänsla faktiskt. Dit borde ni åka, säger Ulf.

Så vi gör det. Vi drar till grannkommunen.

MOT NÄSTANFJÄLLEN

Från Riksväg 50, strax söder om Borlänge, svänger vi av mot Gyllbergens naturreservat och kör rakt in i vildmarken. Visst finns här några lämningar av gammalt fåbodliv, men känslan är att naturen styr själv i alla tider. Sammanlagt finns här 1 800 hektar skyddat område, med varierande miljö. Från tät granskog och sjöar till hållmarkstall, sprickor, förkastningar och höglänt granitterräng. Inte undra på att djuren trivs här; fåglar och älgar, men också rovdjur. Här finns bland annat ett vargrevir med ungefär sju vargar, men även en del lodjur och ett växande antal järvar, vilket är ovanligt så långt söderut. Nästanfjällen levererar.

– Mikkel räv har vi också. Och såna där som är så fina och vita på vintern – men dem får jag aldrig se, suckar Aku Raninen, och syftar på harar i vinterskrud.

Han tittar ut från stugan som är basen för spårläggarna från Borlänge kommun. I flera →

” Det var någon backe förut som inte var så rolig. Men nu har vi ändrat lite. Nu är allt roligt!

decennier har han kört skoter i området, sladdat och spårat, skyltat och pekat vilsna åkare åt rätt håll. Nu är han nyss hemkommen från en semestervecka på Kanarieöarna och kan inte riktigt svara på hur det ser ut i spåren och terrängen. Däremot pratar han gärna om djurlivet och de fina vita hararna han aldrig får se. Desto mer ser han av vargspår.

– De hör oss när vi kommer, då går de in och lägger sig i skogen. Vi ser ju tassavtrycken. Sen när vi kört förbi, då går de ut och använder våra skoterspår.

Vi lånar en karta i värmestugan och ger oss av. Min hund har bråttom framåt i dragselen, och får hålla sig vid sidan av skidspåren. Men mestadels är det bara sladdat med skotern. Vi har ändå tänkt oss en tur rakt ut i skogen, så vi har bytt längdskidorna mot turskidor.

SKIDA MED VARGAR

Men vi börjar på Pensionärsleden (jo, den heter så) mot Dragbergsstugan. Mörka, frostpudrade granar omger oss, och även om chansen förmodligen är liten letar ögonen ständigt på tecken efter rovdjur inne i den täta vegetationen. Vi vet att de finns där, någonstans, och de vet säkert att vi är här. Efter några kilometer lämnar vi den breda leden och följer märkningen rakt in i skogen. När vi når Dragbergsjön hinner Aku ikapp oss på skotern. Han stannar en stund och konstaterar att det är mer snö än han trott. Nyss låg han i en solsäng på Gran Canaria. Nu har han fullt upp med att göra snön åkbar för Gyllbergens entusiaster. Hitills har vi bara sett till en enda skidåkare. Vi är ensamma om härligheten, men Aku har mycket att stå i. Som mest har han sju mil spår att sköta, när snön lagt sig ordentligt.

– Det är inget man spårar upp på ett par morgontimmar. Men en del verkar tro det. Vasaloppsåkarna klagar över dåligt stavfäste, muttrar han.

Precis som Sörskog är det här ett snösäkert område, som ligger cirka 500 meter över havet. Vi säger att vi vill vidare till Prästbodarna, eller Prästbuan, men då skakar Aku vilt på huvudet.

– Nej nej, det går inte. Ja, då får ni ta Inge-marsleden, men det blir långt det. Ni kan inte gå rakt ut i skogen här inte, då kan ni hamna i nån skreva med fyra-fem meter snö. Det blir →

så jädra jobbigt att dra upp er då.

Han skakar miststyckande på huvudet. Och tipsar oss om att det står siffror på alla stolpar längs lederna, så att SOS ska hitta oss om vi larmar. Det känns tryggt.

– Iväg med er och elda i stugan nu! hojtar han, och fräser vidare på skotern med de stora hörlurarna på sniskan.

Vi lyder order, och snart sitter vi i en kylig stuga där elden långsamt tar sig. Jag minns att en kompis sov här några gånger som barn, när hennes pappa tyckte hon skulle få sig lite vildmarksliv till livs. Det är ju det man vill ibland. Få sig lite vildmarksliv till livs. Om den så bara ligger runt knuten.

AVSLUTNING PÅ LUGNET

Nästa dag stannar vi i Falun och tar oss upp till Lugnet. Skippar VM-spåren och tar istället tur-skidorna upp på Jungfruberget, in i naturreservatet. En tjäder flaxar snabbt över stigen och vi tar stigningen upp mot en plats där träden skingras. Det är inte de bästa spåren vi är ute efter, utan den bästa utsikten. Där, vid vindskyddet, finns den; över sjön Varpan och böljande kullar. Lite vildmarksliv till livs. Lite nästanfjäll.

FAKTA

Sörskog

Sörskog ligger cirka tre mil norr om Falun, på väg mot Rättvik. Det är skyltat in från riksväg 80. Bjursås är närmaste tätort, där det även finns slalombackar, restauranger, mataffärer och boende.

Det finns fem olika spårsträckor att välja på, från 1,5 till 19 kilometer. Pulkaspåret på 4,5 km går på slättmarken över myrarna. Övriga spår går i mer kuperad terräng. Mer info finns på skidspar.se där du kan söka på Sörskog. Vid parkeringen finns vallabod, omklädningsrum, duschar, WC och värmestuga.

Camp Sörskog (campsorskog.se) hyr ut stugor med tillgång till bastu, i anslutning till spåren.

Gyllbergen är ett naturskyddsområde i Borlänge och Ludvika kommuner, men gränsar också till Prästbuans naturreservat i Gagnefs kommun. Det är ett stort skyddat område med vilda djur som varg, lodjur och järv. På vintern dras sju mil skidspår i området och

det finns raststugor (i vissa fall med enkla övernattningsmöjligheter) vid Gylle fäbod, Prästbodarna, Dragberget och sjön Gomen. Mer info på skidspar.se och gyllbergen.nu.

Lugnets naturreservat, intill Lugnets skidstadion i Falun, sträcker sig upp över Jungfruberget och är ett område med många vandrings- och skidleder där man delar utrymmet med hästar, så kallade "kompisleder". Räkna inte med att det är spårat överallt vintertid. Boende finns på Lugnets camping och stugby (lugnetscamping.se) eller inne i Falun.